

HZ. PEYGAMBER VE MERHAMET EĞİTİMİ*

Rahman ve Rahim olan, insanoğlunu ve bütün kâinatı rahmetiyle var eden Allah'a hamd olsun.

Varlığımızı ve yaradılışımızı merhamet üzerine kuran Yüce Yaradan'a hamd olsun.

Bizleri daha dünyaya gelmeden anne rahminde merhametle donatan, anne rahmine hitaben: *“Ben Rahman'im, o da rahimdir. Ona kendi ismimden bir isim verdim. Onunla ilişkiyi sürdürenle ben de ilişkiyi sürdürürüm. Onunla ilişkisini kesenle ben ilişkiyi keserim”*1 buyuran Yüce Rabbimize hamd olsun.

Böylece biz âdemoğullarının arasına sıla-i rahmi, rahmet ilişkilerini yerleştiren,

Yüreklerimize sevgiyi, saygıyı, sevdâyı, aşkı, erdemi, fazileti, iffeti, hayâyı, tevazuu, affetmeyi, bağışlamayı ve en önemlisi bütün bu erdemlerin kaynağı olan merhameti yerleştiren,

Rahmetiyle tenezzül buyurarak bize hitap eden, vahiy gönderen, kitap indiren,

Bize yolumuzu aydınlatacak rahmet elçilerini, merhamet timsallerini gönderme lütfunda bulunan,

Bizi rahmet dini, merhamet dini, din-i mübin-i İslâm ile şerefyâb kılan, sonsuz rahmetin, engin merhametin menbai, biricik kaynağı, merhametliler merhametlisi, Erhamurrahimin'e sonsuz, nihayetsiz hamd ü senalar olsun.

Hiz. Âdem'den Hiz. İbrahim'e, Hiz. Musa'dan Hiz. İsa'ya kadar bütün rahmet elçilerine ve *“Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik”*2 hitabının büyük muhatabı, Efendiler Efendisine, Sevgililer Sevgilisine selam olsun.

Çölün bütün şiddetini, öfkesini, bencilliğini, acımasızlığını hayatlarına taşıyan insanları şefkat ve merhametle tanıştıran, ilmek ilmek sevgi ile dokuyarak, gergef gergef şefkat ile örerek bir rahmet toplumu inşa eden, Yüce Peygambere selam olsun.

Birilerine kahretmesi, düşmana lanet okuması istendiğinde, *“Ben rahmet olarak gönderildim, lanet etmek için gönderilmedim”*3 diyen,

Barbarlığın, çapulculuğun hayat tarzı haline geldiği, kabalığın, şiddetin iletişim dili olarak kabul gördüğü bir topluma, *“Siz yeryüzündekilere rahmet edin ki, gökyüzündekiler de size rahmet etsin”*4 buyuran,

Rahmet yüklü adalet peygamberine, hikmet yüklü ahlâk peygamberine selam olsun.

İnananların sıkıntısını sıkıntısı kabul eden, müminlere rauf ve rahim olan Sevgili Peygamberimiz Hiz. Muhammed Mustafa'ya (sav) salât ve selâm olsun.

Salât ü selâm, tahiyyat ü ikram, her türlü ihtiram ona, onun mutahhar, muazzez ehl-i beytine ve ashabına olsun.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Saygıdeğer Başkanı, Sayın Başbakanım,^[1] Muhterem Hazırın,

Ve Yürekleri Rahmet Elçisi'nin Meşbu Kalpleri, İnsana, Can Taşıyan Bütün Varlıklara ve Bütün Kainata Karşı Merhametle Dolu Olan Değerli Kardeşlerim, Hanımefendiler, Beyefendiler,

Sözlerime başlarken hepimizi saygıyla, sevgiyle muhabbetle selamlıyorum. Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi, feyzi, fazileti, afiyeti, atıfeti üzerinize olsun.

Kutlu Doğum Haftamız mübarek olsun. Kutlu Doğum, yüreklerimizin, ülkemizin, İslâm âleminin ve bütün insanlığın merhametle onarılmasına vesile olsun. Diyanet İşleri Başkanlığımızın düzenlediği 2011 Kutlu Doğum Açılış Programına hoş geldiniz. Bizi onurlandırdığınız için en yüksek, en derin şükranlarımı sunuyorum. Lütfen Kabul Buyurunuz.

Saygıdeğer Davetliler,

Diyanet İşleri Başkanlığımızın çeyrek asır önce “Hz. Peygamber’i Anmaktan-Anlamaya” şiarıyla başlattığı Kutlu Doğum Haftası geleneği, milletimizin kalbinde var olan Peygamber sevgisini harekete geçirmiş ve bu gelenek sadece ülkemiz için değil, bütün gönül coğrafyasında, gurbet ellerinde yaşayan vatandaşlarımız arasında bir bilgi ve irfan ziyafetine, bir kardeşlik şölenine, bir manevi yenilenme haftasına dönüşmüştür. Vesile olan bütün büyüklerimizi minnet, rahmet ve şükranla yâd ediyorum.

Biz muhabbet ile Muhammed’i birleştirmiş, muhabbet ile Muhammed’i asla birbirinden ayırmayan bir kültürün, bir medeniyetin çocuklarıyız.

Pertevniyal Valide Sultan’ın ifadesiyle,

“Muhammed’den muhabbet oldu hâsıl / Muhammed’siz muhabbetten ne hâsıl”

Amacımız bu muhabbeti bilgiye, marifete, tanımaya, tanışmaya, bilmeye, bilişmeye, anlamaya, yaşamaya dönüştürmektir. Böyle olduğu içindir ki her yıl bizi biz yapan değerlerimizi yeniden inşa eden bir konuyla huzurunuzla çıkıyoruz. Bu seneki konumuz, “Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi.”

Kısaca “Neden merhamet, neden merhamet eğitimi?” sorularını cevaplayarak huzurlarınızdan ayrılmak istiyorum.

Tarih boyunca ortak insanî bir değer olarak kabul edilen merhametin, şaşırtıcı bir hızla hayatın her alanından çekilmeye başladığını, insanla en derin anlamına kavuşan bu kıymetli duygudan boşalan yeri, şiddet, öfke ve zorbalık gibi insanoğlunun ortak aklı

tarafından asla tasvip edilmeyen olumsuz duyguların doldurduğunu görmek, üzücü olduğu kadar düşündürücü bir durumdur. Kültür, inanç, ırk ve coğrafya tanımaksızın bütün dünya halklarını kasıp kavuran şiddet olgusu, bireyin bizzat kendisine uyguladığı fiziksel ve duygusal şiddetten başlayarak ikili ilişkilere sıçramakta, aile ve yakın çevre diyaloglarına uzanmakta, kurumların ve şehirlerin dokusuna işlemekte, nihayetinde uluslar arası ilişkiler boyutunda görünür hale gelmektedir.

Oysa Yüce Yaratanımızın her kalbin en derin yerine kendi merhametinden bir merhamet yerleştirdiğinde hiç şüphe yoktur. Ancak insanoğlunun merhametin kaynağı ile yaşadığı sorunlu ilişki, yüreklerin merhametini alan karadeliklerin oluşmasını intac etti. Bu karadelikler her türlü güzel duyguyu yutmaya ve yok etmeye başladı.

Yüreğin rikkatini yok eden kin,

[[[SEP]]]Kalbin saflığını ortadan kaldıran öfke,

Yürekleri işgal eden intikam,

Kalbin yüceliğini alıp götürən kibir,

Kendi fevkinde hiçbir kudret tanımayan güç tutkusu,

Yığınla servet tüketmekle övünen zaaflarımız,

Her şeyi mubah gören acımasız rekabetler,

Merhametsizlikler üzerine kurulan saadetler,

Yaratıcı'yı yok sayan sorumsuzluk,

[[[SEP]]]Kendisinden başkasını yok sayan bencillik,

Ahret hayatı yokmuş sanan dünyevileşme,

Bedenin hazzını mutluluk zanneden hedonizm,

Şiddeti ve hiddeti üstünlük zanneden narsizm...

Bütün bunlar her gün insanlığın yüreğinde açılan karadeliklerdir. Ve bu karadelikler, yüreklerin merhametini yok ediyor.

Toplumları ve uluslararası ilişkileri derinden etkileyen küresel çaplı şiddet olayları bir yana, şiddet, bireylerin günlük hayatlarında en çok başvurdukları iletişim biçimlerinden biri haline geldi. Şiddet giderek normalleşmekte ve hayatımızda kalıcı hale gelmekte. Son zamanlarda çocuklara ve kadınlara yönelik hunharca işlenen cinayetlerin toplumsal dinamiklerimizle tezat arz edecek şekilde artış göstermesi, gazetelerin üçüncü sayfa haberlerinin birinci sayfaya taşınması sonucunu doğurdu. Toplumlar, bugün şiddetin açtığı yaralara merhem arıyor. İnanıyorum ki yüreklerdeki bu hiddet ve şiddet ancak merhamet iksiri ile onarılabilir.

Bugün saldırganlığın insan doğasından kaynaklandığını söyleyerek şiddeti normalleştirmek yerine, konuyu toplumsal dinamikler çerçevesinde ve bütüncül bir bakış açısıyla anlamaya çalışmak zorundayız. Toplumda yaşanan çeşitli şiddet olaylarının temelinde, körelen vicdanların, nasırlaşan kalplerin ve yitirilen insafın olduğunu görmeden, şiddetin yeterince medenileşememekten kaynaklanan bir eğitim sorunu olduğunu düşünmek acaba ne kadar isabetlidir?

Çocuklarımızın duygu ve düşünce dünyalarını besleyen çizgi filmler ve bilgisayar oyunlarında maalesef şiddet figürlerine sıklıkla yer verilmektedir. Sanal ortamda dahi olsa, çocuklar şiddeti kanıksamaya, hatta şiddete eğilimli hale gelmeye başlamaktadır. Çocuklar, öldürdüğü adam sayısınca puan, döktüğü kan miktarınca zafer kazanırken, bütün bunların sadece birer oyundan ibaret olduğunu söylemek ne kadar inandırıcıdır?

Değerli Kardeşlerim,

Aslında şiddetin bizatihi kendisi bir zulüm ve merhametsizliktir. Bununla birlikte, şiddet zaman zaman meşrulaştırılmakta ve şiddetin bilinçaltımızda kabul görmesi sağlanmaktadır. Bu meşrulaştırma bazen felsefi ve ideolojik bazen de geleneksel şekilde gerçekleştirilmektedir. Toplu yıkımların ve ölümlerin yaşanmasına neden olan birtakım savaşların gerisinde insandaki şiddet eğilimini normalleştiren böylesi mekanik bir anlayış yatmaktadır. Aslında, saldırganlığın doğal bir güdü olduğu kanısı, faşizan anlayışların belirli dönemlerde yaymak istediği, insanı “hayvanî içgüdülerle” tanımlayan indirgemeci bir yaklaşımdan ibarettir.

Özellikle II. Dünya Savaşının sonuçlanmasına kadar Batı’da bu görüşün, savaşların felsefi altyapısını oluşturduğunu söylemek mümkündür. Aslında o kadar geri gitmeye de gerek yok. Hepimiz yakın tarihte ortaya atılan “tarihin sonu” ve “medeniyetler çatışması” kehanetleri üzerinden geleceğe yönelik bir şiddet kurgusu yapıldığını biliyoruz.

Modern toplumlar, rekabet-başarı diyalektiği üzerine kurulmuş toplumlardır. Ancak “rekabet” ve “başarı”nın ne olduğu üzerinde yeterince durulmadığını görüyoruz. Bu iki kavram, giderek gücünü bireylerin ve toplumların manevi dünyalarına kadar yansıtabilen hoyrat ve başıboş birer etki merkezine dönüşmektedir.

Modern çağın rekabet anlayışı merhamete hayat hakkı tanımamakta; merhamet, insanın dinamizmini prangalayan, yeteneklerini ahlâkî ve insanî bazı kayıtlarla daraltan, üretimi düşüren bir kavram olarak sunulmakta; rekabet esnasında her türlü yola başvurmak mubah sayılmaktadır.

Oysa tevazuda tekebbür ile elde edilemeyecek bir gücün saklı olduğu; paylaşımda bencillikle ulaşılamayacak bir mutluluğun olduğu; merhamette, acımasızlıkta olmayan bir verimliliğin olduğu unutulmaktadır. Başarının, zekânın, aklın ancak tevazu elbisesi içerisinde güzel görüldüğü hatırlardan çıkabilmektedir.

Mutluluk paylaşılmak için vardır. “Ötekinin mutluluğu olmayınca benim de mutluluğum olmayacak” bilgisine sahip olan insan, mutlu olmaya namzet insandır. Sadece kendi rahat

ve refahlarına odaklanarak, sahip olduklarını paylaşmamak için etraflarına bencillik duvarı örenler, kendilerini yalnızlaştırmaktan öte bir şey yapmış olmazlar. Bu bencillik duvarı aynı zamanda bir merhametsizlik duvarıdır. Çünkü kendi egolarını üstün tutarak, ona ayrıcalıklı bir yer verenler diğer nefislere değer vermezler, onlara saygı duymazlar. Kişinin her türlü nimeti sadece kendisi için istemesi ise Hz. Peygamber'in de ifade ettiği gibi, imanındaki hamlığa işaret eder.

Mutluluğunu başkaları ile paylaşabilen, onların mutlu olması için bir şeyler yapabilen, hayata onların gözüyle bakabilen, onların zor hallerinde kendi muhtemel zor halini görebilen ve bütün bunları bir davranış nosyonu haline getiren bireylerin sayısının artırılması için derin bir şuur yenilenmesine ve köklü bir anlayış değişikliğine ihtiyaç vardır.

Doğrusu, merhametsizliğimiz, merhametin kaynağı ile olan ilişkimizde sorun olduğunu göstermektedir. Çünkü merhamet, merhametin kaynağından koparılarak elde edilebilecek bir şey değildir.

“Merhamet eğitimi” derken, merhametin eğitim süreçlerine katılmasını kastediyoruz. “Merhamet eğitimi” derken, bilmediğimiz bir şeyi öğrenmekten bahsetmiyoruz. Ruhumuzun derinliklerinde aşinalığımızı hiçbir zaman yitirmediğimiz, benliğimizin ana motiflerinden biri olan ve fakat zaman zaman dünya hayatının tozuyla, kiriyile küllenen bir hasletimizi yeniden, daha güçlü bir şekilde ve bir daha unutmamak üzere hatırlamaktan bahsediyoruz.

Kendimize merhamet, Hemcinslerimize merhamet/insana merhamet, Can taşıyan her varlığa merhamet Tabiata/çevreye merhamet Hatta merhametsizlere merhamet

Merhametin kuşatıcılığından bahsederken, buna merhametsizleri de katmalıyız. Çünkü merhametsizlerin de merhamete ihtiyacı var.

Yüzyıllardır geliştirilen bir refleksin neticesi olsa gerek, bizler sadece katledilene, kandırılana, soyulana, mağdur edilene merhamet ediyoruz. Katilin, hırsızın, aldatanın şahsında yitirilen “insanlık” değerini unutuyoruz.

Aslında hayatın sona ermesi bakımından ölen insan ile öldürülen insan arasında hiçbir fark yoktur. Her ikisinde de bir can, bu dünyadan ayrılmaktadır. Fakat öldürmek, bir canın yok olmasından çok daha derin bir anlama sahiptir. Çünkü her bir cinayet, maktulün şahsında “yok edilen bir insan”, katilin şahsında ise “yok edilen insanlık” demektir. İşte bundan dolayı “bir canı öldüren bütün insanları öldürmüş gibidir.”

Son olarak bir hususun altını çizmek istiyorum. Benim sözünü ettiğim merhamet, modern zamanların sosyal devlet anlayışına aykırı bir şey değildir. Bizim medeniyetimizde bireyler merhameti devlete devredemez. Müslüman ve merhametli bir toplum şunu diyemez:

“İhtiyar anne-babalarımıza bakacak huzurevleri, yoksulları doyuracak aşevleri, hastaların ihtiyaçlarını karşılayacak sosyal sigortalar, yetimleri koruyacak esirgeme kurumları var. Yoldaki yaralıyı alacak ambulans var. Devletin polisi, hakimi var. Bizimse yapılacak

işlerimiz var. Vaktimiz sadece kendi işlerimizi yapmaya, kendi hayatımızı yaşamaya yetiyor. Evlerimiz dar; paramız ise ancak bize yetecek kadar. Sonuçta her sorumluluğu yerine getirecek birileri var.”

Maalesef böyle düşünüyoruz ve birçok sorumluluğumuz yanında merhamet sorumluluğumuzu da başkalarına devrediyoruz. Devletin, ihtiyacı olan insanlara kol kanat girmesi, onları koruması gayet tabii istenilen ve olması gereken bir şeydir. Fakat eğer anne-babalar huzurevlerine gönderilerek çocuklarından ve torunlarından izole ediliyorsa; yaşlı anne-babalar devletin koruyucu şefkatini görüp, yavrularının şefkatini göremiyorlarsa, orada merhametsizlik ortadan kalkmış değildir. Ortada bırakılan çocukları yetimhanelerde rehabilite etmek, yaşlı insanları huzurevlerinde misafir etmek de merhamettir merhamet olmasına... Ancak bundan daha öte bir merhamete ihtiyacımız var. Devlet yetimi korur, ancak yetimin başını okşayamaz. Yetimin başını okşamak başka bir şeydir. Öyle bir merhamet ki, çocukları yetimhanelere, yaşlıları huzurevlerine muhtaç etmeyecek bir merhamet...

Kendimizden başlayarak, ailemizden, komşularımızdan, çevremizden, ülkemizden ve dünyadan sorumlu olduğumuzu unutmamalıyız. Çünkü merhamet, ancak sorumluluk duygusuna sahip kişilerde gelişen bir duygudur. Bu nedenle eğer çocuklarımıza merhamet eğitimi vermek istiyorsak, onlara yaşlarına uygun sorumluluklar vermeliyiz. Aksi halde, sorumsuzluğun onları daha mutlu kılacağına büyük bir yanılgıdan ibaret olduğu çok geçmeden anlaşılacaktır.

Yüreklere merhametle onarılsın. Ülkemiz hep merhametle abad olsun.

İslam dünyası ve bütün insanlık rahmetin kaynağı ile buluşsun. Kutlu Doğumunuz mübarek olsun.

*Kutlu Doğum Haftası Açılış Konuşması 14 Nisan 2011 / İstanbul

Kaynaklar:

1. Ebû Dâvûd, Zekât, 45
2. Enbiyâ, 21/107.
3. Müslim, Birr ve sıla, 87.
4. Ebû Dâvûd, Edeb, 58.